

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В умовах соціально-економічної реформи зростає роль та значення не тільки всіх гілок державної влади, але й ідуть процеси становлення та розвитку системи місцевого самоврядування, які мають велике значення для формування української державності.

Молода українська державність нині знаходиться в своєрідному перехідному стані: від державності тоталітарного типу до державності демократичного типу, що гармонійно поєднує централізовану владу з місцевим самоврядуванням.

Як відомо, стратегія та тактика управління процесами суспільного життя, згідно з ідеєю державності старого типу, розроблялись в центрі, а на місцях вони лише автоматично реалізовувались. Не завжди бралась до уваги специфіка регіональних, місцевих особливостей, необхідність врахування їх з метою найбільш оптимальної конкретизації загальної політичної лінії в цих умовах. В результаті нерідко загальна політична лінія ніби "повисала в повітрі", залишалася непридатною до конкретних умов на регіональному, місцевому рівні. Деформації жорсткої централізації в Україні стають особливо нестерпними в сучасних умовах, коли взято курс на розширення самоуправлінських засад та поглиблення самостійності регіонів.

З прийняттям Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21 травня 1997 року [1] кардинально змінилася ситуація в містах, селах, селищах, районах і областях, їх правове поле. Кожне місто, інші суб'єкти закону отримали права місцевого самоврядування. Закон принципово відрізняється від моделей, які діяли у державі раніше. Він повертає нас до кращих історичних традицій минулого, коли саме міста з їх чітко окресленими статусами самостійності, гербами, прапорами, іншою атрибутикою відігравали неабияку соціально-економічну роль у житті країни. Децентралізація дає широкий

простір для місцевих традицій та економічної орієнтації. Дуже важливо знати, в якій формі законом можуть бути окреслені орієнтири місцевої влади.

Невпорядкованість та недосконалість законодавчої бази регіональних, місцевих влад не є суто українською проблемою. На конгресах, що проходять у Страсбурзі в рамках Ради Європи, також вирішувались гостро актуальні проблеми місцевої та регіональної влади. Також було прийнято Хартію регіональних влад. Недавеки той час, коли документи конгресу стануть предметом розгляду у Верховній Раді, адже держава — молода незалежна Україна — як член Ради Європи зобов'язана дотримуватися загальноприйнятих стандартів і положень, схвалених Європейською спільнотою.

Законодавчі проблеми, які існують всюди, спостерігаються і в Україні. Необхідно, щоб новий Закон України "Про місцеве самоврядування" був приведений у відповідність з Основним Законом — Конституцією України [2].

Звичайно, є багато проблем. Перша з них — дефіцит бюджету. Цікаво, що можна було б зробити, якби 70—80 відсотків доходів міста залишалось тут, як це практикується в більшості цивілізованих європейських країн, а в наших містах, маючи лише третину необхідних коштів, вирішують проблеми життєзабезпечення міст.

Ринкові трансформації у житловій сфері, що здійснюються в Україні з 1993 року, зумовили глибокі структурні зміни в житловому фонді за формами власності.

Відтоді приватизовано більше ніж 4,2 млн. квартир та одноквартирних будинків загальною площею 170 млн. кв. метрів, що становить майже 51 % від кількості тих, що підлягають приватизації. Переважна більшість квартир та одноквартирних будинків перейшла у власність громадян безоплатно та з компенсацією за недостатню площу. Загалом частка приватизованого житлового фонду нині становить 77—78 %, а це означає, що в Україні реальністю став ринок житла. Докорінно змінилася структура джерел фінансування житлового будівництва. Основну роль при загальному зменшенні капітальних вкладень відіграють позабюджетні кошти, в тому числі кошти населення. Зростає будівництво малоповерхового та індивідуального житла [3].

Ціла низка проблем, які виникають у наданні житлово-комунальних послуг, тобто в обслуговуванні та ремонті житла, його опаленні, подачі води, газу, здійсненні водовідведення та вивезенні побутових відходів і т.ін., потребує розв'язання.

* Старший викладач кафедри адміністративного та підприємницького права економіко-правового факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова.

Однією з таких проблем є модернізація і реконструкція існуючого житлового фонду. Статистичні дані свідчать, що потреба у щорічній реконструкції сягає 9,8 млн. кв. метрів. Оскільки у державних та місцевих бюджетах коштів на ці потреби немає, то відновлення житла практично припинено.

Особливої актуальності набуває необхідність реконструкції будинків перших масових серій, яких в 60—70-і роки було збудовано близько 15 млн. кв. метрів. Проектний термін їх експлуатації становить 50 років, а це означає, що наближається фізичне та моральне зношення таких будинків. На великий жаль, до розв'язання цієї дуже важливої проблеми в країні не приступили, лише в Києві та Харкові приміряються до реалізації перших проектів.

Дедалі гострішою стає проблема деградації підприємств житлово-комунального господарства. Через відсутність коштів не здійснюється реконструкція інженерної інфраструктури міст, дуже багато зношених основних фондів, зростають невиробничі витрати ресурсів. Багато систем і споруд — в аварійному стані. Все це спричинено відсутністю цільового фінансування, а також заборгованістю підприємствам галузі місцевими бюджетами та населенням. Проблема зменшення бюджетних витрат на утримання житлово-комунального господарства набуває високого соціального резонансу. Надання безпроцентного і договірною цільового кредиту на капітальний ремонт житла потребує розв'язання деяких проблем. Необхідний закон або якийсь інший державний акт, що передбачав би механізм відшкодування комерційним банкам витрат від надання пільгових кредитів на подібне кредитування[4].

Обов'язковими складовими такого кредитування мають бути:

1. Зменшення відрахувань платежів податків, що сплачують банки до бюджету, на суму, яка дорівнює різниці між ринковою вартістю кредитів та пільговою ставкою кредитування капітального ремонту житлових будинків.

2. Гарантія повернення кредиту і процентів за користування ним.

Таким повинно бути відремонтоване житло та інше нерухоме і рухоме ліквідне майно суб'єктів, які користуються кредитом. Якщо подібні умови не враховуватимуться у названому механізмі, то більш банки не надаватимуть кредитів на пільгових умовах.

Створення ринку комунальних послуг передбачає не тільки ринкові, а й організаційно-контрольні функції з боку держави. У перехідній економіці необхідний контроль за цінами постачальників

тепла, електроенергії, води. Затверджені середні тарифи на комунальні послуги в Україні для споживачів різних галузей дуже відрізняються.

Необхідний чіткий аналіз і контроль за розрахунками фактичних витрат виробництва і господарств. Така практика характерна для західних країн, де комунальні підприємства розрахунки вартості послуг роблять на основі чітко визначених бухгалтерських правил. Місцеві органи влади та групи громадян мають систематично перевіряти не тільки фактичні витрати виробництва, а й наскільки методи виробництва послуг адекватні вимогам сучасної техніки та технології.

Таким чином, без ринку житлово-комунальних послуг не можна вийти з економічної кризи, відтворювати нормальне житлове середовище, розвивати підприємства комунального господарства, ринкову економіку загалом і адекватно сформувати психологію громадян країни.

З проголошенням незалежності України, переходом до ринкових відносин виникають проблеми сучасної молодіжної політики, проблеми молоді людини.

Основна проблема молоді сьогодні — це проблема зайнятості. Проблема зайнятості полягає не в будь-якій формі зайнятості молоді; суть вирішення проблеми полягає в зайнятості іншого порядку: в залученні до активного суспільного життя, суспільної праці. А вони мають полягати в інформаційній, профорієнтаційній та професійно-навчальних формах роботи держави та громадського суспільства, очолюваної, ініційованої структурами у справах молодіжної політики владних органів різного рівня.

Насамперед, потрібно орієнтуватися на посилення заходів активних, націлених на створення умов для самодіяльності, самовираження молодих людей. Це стосується перш за все працездатної частини молоді, для якої нині вкрай необхідні найсприятливіші умови. Саме це положення — сприяння створенню стартових умов, активна допомога у знаходженні свого місця в дорослому, самостійному житті — повинно стати головним, вирішальним у діяльності як державних, так і громадських молодіжних структур.

Нині для вирішення основних молодіжних проблем потрібно, на мою думку, розробити різноманітні заходи: проекти, програми, конкретні акції, які в основному будуть націлені на ініціювання, сприяння, підтримку творчої, інноваційної, підприємницької діяльності. Шлях децентралізації не забезпечує автоматично умов, необхідних

для розробки та здійснення дієвої молодіжної політики. Можливості місцевих властей сьогодні часто дуже обмежені. Часто відсутній досвід, місцева адміністрація не завжди є достатньо компетентною, щоб розробляти злагоджену молодіжну політику. Майже не враховується світова тенденція залучення і стимулювання участі недержавних молодіжних організацій в програмах, що здійснюються в рамках повноважень місцевих органів влади. Ці і інші актуальні проблеми свідчать про загальну необхідність посилення уваги до вивчення практики роботи молодіжних структур з метою поліпшення їх діяльності.

Таким чином, в розв'язанні всіх соціально-економічних проблем регіональної політики в Україні має велике значення нещодавно прийнятий Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні", який дає простір для широкої участі громадян в управлінні, в формуванні бюджету, в економічній орієнтації того чи іншого міста, села, селища, району, області[5].

Велике значення має також поліпшення функціонування всіх інститутів (економічних, соціальних, політичних, ідеологічних та ін.) в діяльності апарату управління. В першу чергу це відноситься до багаточисельного апарату правоохоронних органів.

В зв'язку з цим беззастережний характер набуває необхідність законодавчого закріплення всіх повноважень органів цієї системи, яких було б достатньо для виконання ними контрольних, наглядових, а в цілому — правоохоронних функцій.

В останній час в науковій літературі, періодичній пресі переважають матеріали про управління економікою, її складовими частинами. Зрозуміло, це веління часу. Але ми не повинні забувати, що економіка розвивається паралельно з другими сферами життя суспільства — соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом, де значення системи державного управління ніяк не менше. Тому всі проблеми — загальні, і вирішуватися вони повинні одночасно, стосовно до всіх без винятку органів державного управління.

На наш погляд, не можна переменшувати в розв'язанні всіх цих проблем значення юридичних наук, і перш за все науки адміністративного права і державного управління.

Вважаємо, що в першу чергу цими питаннями повинні займатися економіко-правові вищі навчальні заклади нашої держави при плануванні і здійсненні наукових та інших досліджень.

Література

1. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — 170 с.
2. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — 141 с.
3. Дронь А., Єщенко П. Час спонукає до реформ // Місцеве самоврядування. — К., 1997. — № 5—6(7). — С. 104-109.
4. Зарубицкая Т. К., Складаров И. А. Развитие системы государственного управления на современном этапе // Актуальные вопросы советской государственности и социального управления: Сборник научных трудов. — Тверь, 1991. — С. 17-21.
5. Андронов О. До людей — не лише перед виборами // Місцеве самоврядування. — К., 1997. — № 5—6(7). — С. 93.